Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Plzeň 2012 Milan Loch

OBSAH

1. Úvod....4
2. Základní pojmy ve formálním názvosloví členění obcí....5
3. Základní znaky obce....10
3.1 Základní úpravy právního postavení obcí....11
3.1.1 Postavení obce z pohledu mezinárodněprávního....11
3.1.2 Postavení obce z pohledu ústavněprávního....12
3.1.3 Postavení obce z pohledu zákona....13
3.2 Pojem veřejná správa a její klasifikace....14
3.3 Samostatná působnost obcí....16
3.4 Přenesená působnost obcí....19
4.1 Změny území obcí....24
4.1.1 Sloučení a připojení obcí....25
4.1.2 Oddělení a rozdělení obcí....26
4.1.3 Jiné územní změny obcí....28
4.1.4 Příklady anomálií v územních věcech....29
5. Občanství obce....31
5.1 Faktické občanství obce....32
5.2 Čestné občanství obce....36
5.3 Práva cizích státních příslušníků některých zemí s trvalým pobytem v obci....36
5.4 Práva národnostních menšin....37
5.5 Práva některých dalších osob....38
5.6 Odchylky v hlavním městě Praze....39
6. Správa obce....40
7. Závěr....45
Literatura....47

1. Úvod

V této práci se pokusím porovnat obecní zřízení dle zákona o obcích s ohledem na základní pojmy ve formálním názvosloví členění obcí na „základní“ obce, městyse, města, statutární města, městské části a hlavní město Prahu.

Dále potom zde patří základní znaky obce, kdy tato práce bude reagovat na tvrzení Doc. Koudelky o základních znacích obce v komparaci se stanoviskem ministerstva vnitra České republiky.

Základní úpravě právního postavení obcí z pohledu mezinárodněprávního, ústavněprávního, jakož i zákona o obcích se bude zabývat další část, a to s ohledem na současnou legislativu.

V práci bude dále rozveden pojem veřejná správa a její klasifikace, dále se bude věnovat pojmu samostatná působnost obcí, jakož i přenesené působnosti obcí.

Čtvrtá kapitola práce se zabývá změnám území obcí z pohledu sloučení a připojení obcí, oddělení a rozdělení obcí, jiné územní změny obcí, včetně uvedení příkladů anomálií v územních věcech.

Pátá kapitola bude věnována občanství obce jako „faktického“ občanství obce, pojmu čestné občanství obce a občanství obce jako práva cizích státních příslušníků některých zemí s trvalým pobytem v obci, práva národnostních menšin a práva některých dalších osob. Samozřejmě budou zapracovány i odchylky v hlavním městě Praze, která je podle zákona obcí, a i vyšším územně samosprávným celkem, jakož i krajem z hlediska územního členění státu.

Poslední část práce je věnována správě obce prostřednictvím jejích orgánů, a to jak faktických, tak i orgánů daných legislativou, jejich rozdělení podle zákona o obcích a zvláštních právních předpisů.

2. Základní pojmy ve formálním názvosloví členění obcí

Obec je „základním územním samosprávným společenstvím občanů, je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek a pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem“[1]. Podle zákona je každá část České republiky součástí některé obce, s výjimkou vojenských újezdů, které spadají pod přímou správu státu, resp. armády.[2] Obec je základem územní samosprávy, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Současně obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, jakož při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem[3].

Městys je z pohledu práva obcí pouhým *terminus technicus*, kterými se odlišují některé obce od jiných. Tradičně byly obce rozdělovány na vesnice, městečka(městyse) a města.

Městys může vzniknout za podmínek stanovených zákonem, kdy v první skupině jsou obce, které bývaly městy před 17. květnem 1954. Tyto obce se mohou i nadále nazývat městysem, aniž je k tomu zapotřebí dalších podmínek. Obec pouze požádá předsedu poslanecké sněmovny o stanovení městysem a předseda status městys takové obci stanoví, a to společně s uvedením data, od kdy je taková obec městysem. V druhé skupině jsou obce, které dříve městysem nebyly, a tento požadavek vznikl z jejich vnitřního politického rozhodnutí.

Ministerstvo vnitra stanovilo osnovu vyjádření k žádosti obce o stanovení městysem se zaměřením spíše na sjednocení charakteristiky dané obce. Prvek hodnocení ministerstvem je obsažen pouze ve zjištění, zda budoucí městys v době podání žádosti již vykazuje určitý “městský” charakter (charakter městečka), který by jej odlišil od “běžné” obce (vesnického charakteru). Dnes zákon vytváří zvláštní skupinu obcí – města a městyse, lidově zvaná též městečka. S pojmem vesnice zákon nepracuje, i když v obecném vnímání jsou to obce , které nemají statut města či městyse.

[1] Srov. např. Čl. 101 odst. 3 Ústavního zákona 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů; § 1 a § 2 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
[2] § 18 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
§ § 30 a násled. zákona 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů
[3] § 2 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Město je z pohledu práva obcí pouhým *terminus technicus*, kterými se odlišují některé obce od jiných[4]. Význam označení města je symbolického rázu, které samo o sobě nedává žádné pravomoci či výsady oproti ostatním obcím, jak tomu bylo někdy v minulosti anebo je tomu může být v jiných zemích.

Město může vzniknout za podmínek stanovených zákonem, kdy v první skupině jsou obce, které bývaly městy před 17. květnem 1954. Tyto obce se mohou i nadále nazývat městy, aniž je k tomu zapotřebí dalších podmínek. Obec pouze požádá předsedu poslanecké sněmovny o stanovení městem a předseda takové město stanoví, a to společně s uvedením data, od kdy je taková obec městem. V druhé skupině jsou obce, které dříve městy nebyly, a tento požadavek vznikl z jejich vnitřního politického rozhodnutí. Tyto obce musí splňovat zákonnou podmínku, kdy v obci je přihlášeno nejméně tři tisíce obyvatel. A pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.

1. Celkový počet obyvatel trvale bydlících na zastavěném území obce alespoň 3 000

Největší počet historických měst tvoří skupinu nad 3 000 obyvatel a ostatní současná města s nižším počtem obyvatel byla historicky městečkem či městysem. Hranice 3 000 obyvatel je stanovena v § 3 odst. 1 zákona o obcích a je používána rovněž v platných právních předpisech z oblasti místní (obecní) správy, například pro odstupňování počtu členů zastupitelstva[5], stanovení počtu podpisů při návrhu na referendum[6] nebo podání kandidátní listiny "nezávislých kandidátů" při volbách do zastupitelstev obcí[7], pro stanovení počtu dlouhodobě uvolněných funkcionářů a pro volbu obecní rady[8].

2. Soustředěná městská zástavba středu obce (náměstí) se zpevněným povrchem a chodníky, převažující vícepodlažní nadzemní zástavba. Všechny ulice a veřejná prostranství v obci jsou pojmenovány

Důležitým ukazatelem pro rozlišení venkovské obce od města jsou typické znaky městského centra z hlediska způsobu a druhu jeho zástavby. Pojmenování ulic a veřejných prostranství je povinností měst zakotvenou ve vyhlášce č. 326/2000 Sb., o způsobu označování ulic a ostatních veřejných prostranství názvy, o způsobu použití a umístění čísel k označení budov, o

[4] Podle zákona o obcích a zákona o hlavním městě Praze jsou všechny obce, městyse, města, statutární měst a hlavní město Praha de iure „obec“

[5] § 68 odst. 3 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů – „…do 3 000 obyvatel…“

[6] § 8 odst. 2 zákona 22/2004 Sb., o místním referendu – „…do 3 000 obyvatel„ a „

[7] Příloha k zákonu č. 491/2001 Sb. „… do 3000 obyvatel“ a „ nad do 3000 obyvatel… „

[8] § 99 odst. 3 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

náležitostech ohlášení o přečíslování budov a o postupu a oznamování přidělení čísel a dokladech potřebných k přidělení čísel.

3. Celková zástavba obce se vyznačuje obytnými domy se dvěma a více byty a budovami sloužícími všeobecně potřebným službám. Větší část obce je vybavena veřejným vodovodem a kanalizací, místními komunikacemi a chodníky s bezprašným povrchem a veřejným osvětlením

Uvedené ukazatele vyjadřují základní charakteristiku zástavby města a inženýrských sítí, které jsou rovněž předpokladem dalšího rozvoje sídelního útvaru.

4. Rozvinutá síť veřejných a všeobecně potřebných služeb, přesahující znatelně potřeby místního obyvatelstva a sloužící i pro spádové území

Mezi soubor znaků charakterizujících město jako správní a hospodářské centrum patří i jeho funkce pro spádové území a jeho obyvatelstvo.

5. Udržovaná veřejná zeleň a stavební objekty, včetně kulturních památek, organizovaný svoz tuhých domovních odpadů

Péče o veřejnou zeleň, kulturní památky, domovní odpady a stavební objekty jako součást ochrany životního prostředí má u měst specifický význam a důležitost.

6. Obec je vybavena základní školou, zdravotním zařízením a alespoň třemi stálými lékařskými místy a lékárnou, společenským sálem, poštou a peněžními službami, sportovištěm, tělocvičnou, ubytovacím zařízením s nejméně 20 lůžky a vede obecní kroniku. Do stávající vybavenosti obce lze započítat i zařízení, které je ve výstavbě, případně v rekonstrukci

Kritérium vymezuje minimální vybavenost, související s funkcemi města pro vlastní obyvatelstvo i pro obyvatele spádového území.

7. Vzdálenost obce, která žádá o stanovení městem, od dalšího města v dané oblasti

Ukazatel umožňuje posoudit význam obce v příslušném území.

Městysem nebo městem se v současnosti stane obec výlučně na základě své žádosti a až okamžikem určeným předsedou Poslanecké sněmovny - nikoli tedy z moci úřední a nikoli přímo *ex lege*.

Statutární města jsou z pohledu práva obcí obce, které jsou zákonem stanoveny jako statutární města. V současné době jde o tato města - Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav.[9]

Z hlediska některých autorů, kdy např. Doc. Koudelka uvádí, že *jde o města, které jsou zvlášť významná města, jejichž správa je odlišná od ostatních měst především samosprávou městských částí*.[10] S druhou částí tohoto hlediska se nelze absolutně ztotožnit, protože pouze šest[11] statutárních měst je rozděleno na městské obvody (části) se samosprávou městských obvodů (částí)[12], což činí pouze 26% z celkového počtu statutárních měst. Z nichž ovšem město Opava má střed města podléhající celoměstské samosprávě a Liberec má pouhý jeden městský obvod[13], a zbytek Liberce je unitární s celoměstskou samosprávou. Tři další statutární města z celkového počtu jsou rozdělena i na městské obvody, ale nejde o obvody samosprávné[14]. Ostatní statutární města jsou unitárními městy s celoměstskou samosprávou. Tedy celých 79% statutárních měst zcela nebo zčásti nesplňuje druhou definiční podmínku dle Doc. Koudelky.

Hlavní město Praha je zřízeno na základě jiného zákona[15] než ostatní obce, kdy v tomto právním předpise je stanoveno, že hlavní město Praha je obcí. Podle dalších právních předpisů je rovněž krajem a Praha z hlediska územního členění státu obsahuje deset okresů. V současné době je Praha rozdělena na základě statutu hlavního města na 57 městských částí, z nichž 22 městských částí provádí výkon přenesené působnosti i pro některé další městské části. Magistrát hlavního města Prahy ovšem provádí některé správní činnosti (např. vydávání

[9] § 4 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
[10] KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5., str. 97
[11] Praha není formálně statutárním městem
[12] Pozn.: Brno, Ostrava, Plzeň, Liberec, Pardubice a Ústí nad Labem
[13] Pozn.: Vratislavice nad Nisou
[14] Pozn.: České Budějovice, Děčín a Mladá Boleslav
[15] Zákon 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů

řidičských průkazů, projednávání přestupků na úseku dopravy, správa kulturních památek atd.), ale i činnosti samosprávné (např. pronájmy některých nemovitostí, správa některých divadel, provoz MHD atd.).

Zajímavostí je, že Doc. Šimíček, soudce Nejvyššího správního soudu, nominoval v právnické soutěži „Legislativní Ropák“ v roce 2007 zákon o hlavním městě Praze v kategorii - nejzbytečnější zákon, aneb kdyby takový zákon vůbec nebyl, nic by se nestalo. Tato nominace posléze vyhlášenou soutěž vyhrál.[16]

Zákon není ničím jiným než nešťastně provedenou komplikací obecního a krajského zřízení. Tento zákon je neúměrně dlouhý (129 paragrafů, pro srovnání krajské zřízení má paragrafů 99). A právě proto, že není v podstatě ničím jiným, než jakýmsi souběžným zákonem o obcích, vyvolává řadu zcela zbytečných anomálií. Jeho výsledkem je proto, že nikomu nepomáhá a pouze komplikuje praktický život.

[16] http://jinepravo.blogspot.com/2007/06/kter-zkony-si-zaslou-oznaen-legislativn.html

3. Základní znaky obce

Někteří teoretici, jako např. Doc. Koudelka uvádí charakteristické znaky obce jako

- vlastní území (územní základ obce)
- obyvatelstvo obce (personální základ obce)
- soustava orgánů, jimiž uskutečňuje svou vůli (vystupování v právních vztazích svým jménem)
- právní subjektivita a právotvorba (právní základ obce)
- vlastní majetek a hospodaření[17](ekonomický základ obce)

Ovšem s ohledem na možnosti územního rozdělení obcí v ČR nemusí být všechny znaky naplněny zcela, anebo lze s těmito znaky úspěšně polemizovat. Jde zejména o znaky obyvatelstvo obce a vlastní majetek a hospodaření. Sekundárně lze polemizovat s faktickým uplatněním soustavy orgánů, jimiž uskutečňuje svou vůli a dokonce i právotvornou. Pouhé dvě podmínky, a to vlastní území a právní subjektivita jsou obligatorními podmínkami všech obcí v ČR.

Další text se nebude zabývat pojem hospodaření obce, proto zde je nutno uvést, že s ohledem na skutečnost, že obec nemusí mít vlastní majetek, o který obec přijde ať již z prozaických důvodů, že podlehne exekucím (viz obec Prameny), případně může být veškerý majetek prodán anebo nastane mimořádná skutečnost, kdy majetek obce dojde zkáze při nějakém neštěstí (příkladmo obec Troubky[18]).

Obdobně se tato práce nebude zabývat soustavou orgánu, ale opět viz obec Prameny, která je již delší dobu pod „nucenou správou státu“, protože neexistují orgány obce (zastupitelstvo, starosta, dokonce ani funkční pojetí obecního úřadu), a přitom obec stále existuje jako obec.

[17] KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5., str. 94
[18] Obec Troubky přišla asi o 90% svého majetku mimo pozemky, ovšem pozemky ztratily faktickou hodnotu, jsou neprodejné, a tedy obec takto přišla o cca 99% hodnoty majetku vyjádřenou penězi.

V souladu se zákonem, do ní vyslalo Ministerstvo vnitra svého úředníka, který má chod dané obce na starosti. Tedy opět s ohledem na teleologický výklad jde o pouhý znak fakultativní, tedy může být návodem pro rozpoznání znaku obce, ovšem nejde o znak obligatorně rozpoznávací.

Stejně tak právotvorba je myšlena nikoliv jako právo na tvorbu, ale jako faktická tvorba práva. V České republice existuje i tisícovka obcí, které nikdy nevydaly obecně závaznou vyhlášku nebo nařízení obce, tedy neuplatnily právotvorbu, ba dokonce některé opravdu malé obce nevydaly i deset let žádný individuální správní akt – opět stále jsou obcemi.

Tedy lze dopět k závěru, jde o znaky fakultativní, které mohou být návodem pro rozpoznání znaku obce, ovšem nejde o znaky obligatorně rozpoznávací, protože obec těmito znaky nemusí disponovat.

3.1 Základní úpravy právního postavení obcí

3.1.1 Postavení obce z pohledu mezinárodněprávního

Česká republika je, stejně jako další země světa, entitou mezinárodního práva, která disponuje mocí vládnout, soudit a vytvářet zákony společnosti, a je současně vymezena státní mocí, obyvatelstvem a územím, a která není podřízena žádné jiné (státní) moci a to jak vnější, tak vnitřní.[19]

Ve Štrasburku v roce 1985 byla přijata *Evropská charta místní samosprávy*[20]. Česká republika k této chartě přistoupila 1. září 1999 a tato charta zdůrazňuje dva základní výchozí principy

- místní společenství jsou jedním z hlavních základů demokratického systému. Právo občanů místních společenství podílet se na řízení veřejných záležitostí je jedním z demokratických principů, jež jsou uznávány všemi členskými zeměmi Rady Evropy,

[19] SCHEU, Harald Christian . *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. 1. Praha : Auditorium, 2010. 144 s. ISBN 978-80-87284-05-6, EAN: 9788087284056.
[20] Sdělení MZV č.j. 181/1999 Sb., o přijetí Evropské charty místní samosprávy. Dostupné např. z WWW: < http://www.asociacekraju.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450022&id=69290>

- členské státy pak vycházejí z toho, že právě na místní úrovni může být toto právo nejsnáze vykonáváno a místní orgány, vybavené reálnou působností a odpovědností, mohou zajistit správu efektivní a blízkou občanům. Ochrana a posilování místní samosprávy v různých evropských zemích jako důležitý příspěvek k formování Evropy, založené na principech demokracie a decentralizace moci. [21]

„Cílem je dosáhnout stavu, kdy se lidé budou podílet, v co největším rozsahu, na chodu věcí veřejných. Tohoto stavu lze dosáhnout tak, že právě na místní úrovni můžou odpovědná společenství občanů vést správu s přihlédnutím k nutnosti decentralizace státní moci. Charta odráží nutnost existence místní samosprávy (místního společenství) vybaveného demokraticky vytvořenými rozhodovacími sbory s vysokou mírou autonomie a zdroji potřebnými k realizaci své odpovědnosti.“[22]

3.1.2 Postavení obce z pohledu ústavněprávního

Samospráva obcí v České republice je zaručena v čl. 8 Ústavy České republiky[23]. V hlavě sedmé Ústavy dále stanovují, že obce jsou základními územními samosprávnými celky, které jsou územními společenstvími občanů jako veřejnoprávní korporace, jsou součástí vyšších územních samosprávných celků, mohou mít vlastní majetek, hospodaří podle vlastního rozpočtu, mají právo na samosprávu, jsou samostatně spravovány zastupitelstvem, mohou vydávat obecně závazné vyhlášky atd.[24]

Ústavněprávní dimenze rovněž dává obcím a jejím občanům instrumenty, které se dále rozvíjí v jednotlivých zákonech a dalších právních předpisech. Jedná se zejména o práva obce k vydávání právních předpisů obce, aktivní a pasivní volební právo do zastupitelstva obce a sekundárně prostřednictvím svých primárně zvolených zástupců do zastupitelstva ti následně

[21] Vopálka Vladimír ed., Mikule Vladimír ed., Sládek Vladimír ed. . *Veřejná správa a právo*. Praha : C.H.Beck, 1997. 397 s. ISBN 80-7179-191-1. str. 78
[22] JANŠOVÁ, Marie . *Epravo.cz* [online]. 16.9.2001 [cit. 2011-09-10]. 13600. Evropská charta místní samosprávy.
Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/evropska-charta-mistni-samospravy-13600.html>
[23] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
[24] Čl. 99 až 105 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

volí členy dalších orgánů obce. Rovněž na základě zákona lze obcím delegovat výkon státní správy (přenesená působnost).

„Na výkon územní samosprávy se vztahují též základní ústavní principy limitující výkon státní moci, a to v případech, kdy územní samosprávný celek vykonává v samostatné působnosti veřejnou moc“[25], což vychází jak z Ústavy, tak Listiny základních práv a svobod, kde je svorně uvedeno, že *státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon*[26].

Toto pojetí vychází z tradičního středoevropského rozdělení působností obcí na výkon veřejné správy v samostatné a přenesené působnosti.

3.1.3 Postavení obce z pohledu zákona č.128/2000 Sb.

Jak bylo uvedeno již v úvodu, tak obec je „základním územním samosprávným společenstvím občanů, je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek a pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem“[27]. Podle zákona je každá část České republiky součástí některé obce, s výjimkou vojenských újezdů, které spadají pod přímou správu státu, resp. armády.[28] Obec je rovněž podle zákona veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Současně pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, jakož při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem[29].

[25] KANTORKOVÁ, Věra.. *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků*. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, 2009. 36s.
[26] Čl. 2 odst. 3 Ústavního zákona 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Čl. 2 odst. 2 Ústavního zákona 2/1993 Sb., kterým Předsednictvo České národní rady vyhlašuje LISTINU ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součást ústavního pořádku České republiky
[27] Pozn. Srov. např. § 1 a § 2 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
[28] § 18 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
§ § 30 a násled. zákona 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů
[29] § 2 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Obce v dnešní podobě, vznikly v rámci správních reforem v roce 1850, kdy byly zákonem ze 17. března 1849 zrušeny dosavadní panství a vrchnostenské zřízení, tedy patrimoniální správa, a obce se staly nejnižší jednotkou výkonu veřejné správy.[30]

3.2 Pojem veřejná správa a její klasifikace

„Základním kritériem členění správy v obecném pojetí je to, zda jde o správu *veřejných záležitostí* nebo záležitostí *soukromých*. Zatímco v dřívější nauce bylo možno rozdíl mezi správou veřejnou a správou soukromou vyjádřit aspoň uspokojivě, v současné době se to zdá téměř nemožné. Přispívá k tomu rozšíření i neurčitost *veřejného zájmu* a v důsledku toho též rozmnožování služeb veřejnosti, a to nejen subjekty veřejného práva (stát, obce apod.) ale i subjekty práva soukromého (obecně prospěšnými společnostmi, nadacemi apod.).“[31] Terminologický pojem *veřejná správa* má v zásadě dvojí význam. V materiálním pojetí je tímto termínem označován druh činnosti, tedy jde o *jednání spočívající ve správě, resp. spravování věcí veřejných*. Anebo ve formálním pojetí jde o organizační jednotku (úřad), která tuto veřejnou správu vykonává.

Toto jednání spočívající ve správě, resp. spravování věcí veřejných např. prof. Hendrych definuje jako „činnosti státních nebo jiných orgánů veřejné moci nebo subjektů, kterým byl výkon veřejné správy propůjčen za účelem plnění určitých úkolů označovaných jako úkoly veřejné“[32]. Takovéto pojetí podle prof. Hendrycha může být vymezeno jak pozitivně, tak též i negativně.

Pozitivní vymezení pojmu veřejná správa „je spojováno s veřejnými úkoly, které má veřejná správa zabezpečovat. V této souvislosti není podstatné, zda veřejné úkoly budou plnit státní úřady a jiná státní zařízení nebo orgány samosprávné, či dokonce subjekty

[30] Srov. např. KOUDELKA, Zdeněk. Samospráva. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5.
[31] HENDRYCH, Dušan *Správní věda : teorie veřejné správy*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2007. s. 231. ISBN 978-80-7357-458-1., str. 10
[32] HENDRYCH, Dušan *Správní věda : teorie veřejné správy*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2007. s. 231. ISBN 978-80-7357-458-1., str. 10

soukromoprávní, ale stanovení poměru působnosti mezi nimi jako jedné z důležitých výpovědí o míře centralizace a decentralizace veřejné moci ve státě“[33].

Negativní vymezení pojmu veřejná správa „má svůj původ v nepřesvědčivých pokusech definovat veřejnou správu pozitivně. V podstatě je založeno na substrakci a vyjadřuje se tak, že *veřejná správa je souhrnem činností, které nelze kvalifikovat ani jako zákonodárné ani jako soudní*. Prof. Hendrych k tomu dodává, že ovšem i toto vymezení není dokonalé a dává jen hrubou představu o jevu správy“[34].

Formální pojetí pojmu veřejná správa „klade důraz nikoli na činnost, ale na organizace, kterým je svěřena působnost řešit určité veřejné úkoly, pokud nejsou svěřeny zastupitelským sborům nebo soudům. Správa ve formálním pojetí je vlastně soustavou jednotlivých správních úřadů nebo orgánů jako vykonavatelů veřejné správy ve smyslu materiálním, tj. jako určité činnosti“[35]. Z toho lze dovodit, že materiální a formální pojetí veřejné správy se zcela nekryjí, naopak se doplňují a zpřesňují celou materii definice *veřejné správy*“[36]. I v minulosti např. prof. Hoetzel[37] vycházel z teze, že „*z formálního hlediska je správou činnost orgánů označených jako správní úřady*“. [38]

Vztah územní samosprávy a státní správy existuje ve třech základních modelech. Prvním modelem je **plně oddělená státní správa a samospráva**, což je model, který se uplatňoval zejména ve frankofonních zemích a vznikl za Velké francouzské revoluce. Opačným modelem je model typický pro britské impérium, kdy **veškerá veřejná správa je vykonávána pouze samosprávnými korporacemi** a je zde vysoká kontrola soudní, jakož i propojenou dozorovou mocí místního parlamentu. Posledním modelem je **model smíšený**,

[33] HENDRYCH, Dušan *Správní věda : teorie veřejné správy*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2007. s. 231. ISBN 978-80-7357-458-1., str. 12
[34] HENDRYCH, Dušan *Správní věda : teorie veřejné správy*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2007. s. 231. ISBN 978-80-7357-458-1., str. 12
[35] HENDRYCH, Dušan *Správní věda : teorie veřejné správy*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2007. s. 231. ISBN 978-80-7357-458-1., str. 11
[36] HENDRYCH, Dušan *Správní věda : teorie veřejné správy*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2007. s. 231. ISBN 978-80-7357-458-1., str. 12
[37] Pozn.: Význačný právník první poloviny 20. století, profesor na právnické fakultě UK a státní tajemník ministerstva vnitra. Psal právnická díla zejména v oblasti ústavního a správního práva. Jeho myšlenky ústavněprávních a správních principů jsou citovány dodnes.
[38] HOETZEL, Jiří. *Československé správní právo : část všeobecná*. 2. přepracované. Praha : Melantrich, 1937. 506 s., str. 13

kdy orgány územní samosprávy vykonávají jak samostatnou, tak též přenesenou působnost státu, kdy stát této struktury samospráv využívá i pro výkon státní správy.[39]

3.3 Samostatná působnost obcí

Samostatné působnosti vychází v moderním pojetí již od roku 1849, kdy v záhlaví „uvozovacího patentu“ tzv. Stadionova obecního zřízení[40] je uvedeno, že *základem svobodného státu je svobodná obec*. Dále tento patent uvádí, že *obec obstarává především své vlastní věci*. K tomuto je uváděno např. že *v této působnosti nemůže být obec omezována mimo případy v zákoně předvídané*. Jak dále Prof. Hoetzel uvádí, tak *proti samostatné (přirozené) působnosti obce stojí působnost přenesená, tedy jde o věci, které se obce v první řadě netýkají*“.[41]

Z výše uvedeného tedy rovněž v historickém kontextu vyplývá, že v českých zemích je platná dvojí působnost obcí - samostatná a přenesená.

Návazně na postavení obce v ústavněprávním pohledu je definováno postavení obcí rovněž i zákoně o obcích[42], který definuje obec jako *veřejnoprávní korporaci, která má vlastní majetek, a která vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající, a současně pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem*.[43]

Z teoreticko-právního pohledu je český model vztahů státní správy a samosprávy považován za model smíšený. Tento model, vychází z tradičního středoevropského rozdělení působností obcí na výkon veřejné správy v samostatné a přenesené působnosti. Obdobný

[39] KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5., str. 26
[40] Zákon č. 170/1849 ř.z.
[41] HOETZEL, Jiří. *Československé správní právo : část všeobecná*. 2. přepracované. Praha : Melantrich, 1937. 503 s., str. 177-178.
[42] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
[43] § 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

model je využívaný ve většině okolních států, i když každá země má jedinečná specifika v působení tohoto modelu.

V současném právním řádu se *obcí* nerozumí pouze obec jako vesnický útvar ale pojem obec je terminologickým pojmem pro všechny základní územní jednotky ať se nazývají obcí, městysem, městem, statutárním městem či dokonce hlavním městem Prahou. V právních předpisech se terminologickým pojmem obec rovněž rozumí i městské části a obvody statutárních měst a hlavního města Prahy.

V dnešní době, jak je zmíněno v předchozích kapitolách, vedle čl. 8 a a čl. 99 až 105 Ústavy je samostatná působnost obcí definována pozitivně. Obec si tedy spravuje své záležitosti samostatně a státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti zasahovat, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který zákon stanoví. Rozsah samostatné působnosti může být omezen jen zákonem.

Zákon o obcích v prvé rovině své působnosti upřednostňuje přirozené právo na samosprávu[44], kdy uvádí, že *pokud zvláštní zákon upravuje působnost obcí a nestanoví, že jde o přenesenou působnost obce, platí, že jde vždy o samostatnou působnost*[45].

A v rovině druhé Zákon o obcích upřesňuje samostatnou působnost obcí, kdy *do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon*.[46]

Nejvyšším orgánem obce v samostatné působnosti je zastupitelstvo obce, resp. je uvedeno, že *obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce*[47].

Obec v samostatné působnosti na svém území dále pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro

[44] KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5., str. 87-89
[45] Ust. § 7 a § 8 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
[46] Ust. § 38 až § 60 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
[47] Ust. § 5 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

uspokojování potřeb svých občanů – jedná se především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.[48]

S tímto souvisí i též hospodaření obce, kdy majetek obce musí být využíván účelně a hospodárně v souladu s jejími zájmy a úkoly vyplývajícími ze zákonem vymezené působnosti, obec je taktéž povinována pečovat o zachování a rozvoj svého majetku a majetek obce musí být chráněn před zničením, poškozením, odcizením nebo zneužitím.[49]

„Z uvedeného demonstrativního výčtu vyplývá pro obce požadavek zabezpečovat v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi všeobecný hospodářský, sociální a kulturní rozvoj. Cílem počínání obce není tedy primárně dosažení zisku, popř. jeho maximalizace na úkor naplňování jednotlivých sociálních funkcí obce“[50].

Z výše uvedených skutečností se může osoba neznalá domnívat, že jde pouze o správu, která *de facto* spadá do oblasti práva soukromého, kdy obce hospodaří s majetkem, který pronajímají nebo s ním hospodaří v obvyklém podnikatelském režimu, případně na druhou stranu sjednávají smlouvy, kterým nakupují určité zboží, především služby (místní doprava, provoz společenského vyžití a kultury atd.).

Do samostatné působnosti spadají i některé činnosti správy vrchnostenské, kdy je obec odpovědná za místní záležitosti veřejného pořádku, a s tím vznikají i práva k vydávání obecně závazných vyhlášek na úseku veřejného pořádku a bezpečnosti, žádosti a dohody s místním (obvodním) oddělením Policie České republiky[51], jakož i zřízení obecní policie, která dále plní některé úkoly v samostatné, ale i přenesené působnosti.[52]

---

[48] KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. Praha : C.H.Beck, 2003. 426 s., str. 134
[49] KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. Praha : C.H.Beck, 2003. 426 s., str. 135
[50] BŘEŇ, Jan . *Deník veřejné správy* [online]. 10. 2. 2010 [cit. 2011-08-10]. Hospodaření obce. Dostupné z WWW: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6415440>.
[51] Např. § 103 odst. 4 písm. d) zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů
[52] Vetešník, Pavel., Jemelka Luboš. Zákon o obecní policii: komentář. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2009. xiii, 542 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-165-9.

3.4 Přenesená působnost obcí

Všechny obce mají v tomto smyslu shodné základní postavení. Některé právní předpisy, zejména týkající se přenesené působnosti stanovují též terminologii týkající se přenesené působnosti obcí, protože v zásadě existují čtyři kategorie přenesené působnosti na územní samosprávné celky. Jde o „základní" obce, obce s pověřeným obecním úřadem, obce s úřadem s rozšířenou působností. Ve výjimečném, resp. dvojím postavení je hlavní město Praha, které má rovněž status kraje, a proto se nachází ve dvojím postavení[53].

„Základní" obce ve smyslu přenesené působnosti jsou všechny obce v České republice, protože na tyto (všechny) obce je přenesená některá působnost státu.[54] Zákon o obcích jej definuje jako činnost obcí „*v základním rozsahu svěřeném obci vykonávána orgány obce určenými tímto nebo jiným zákonem nebo na základě tohoto zákona; v tomto případě je území obce správním obvodem*"[55]. V současné době tyto činnosti přibývají a současně zatěžují úřední aparát na malých obcích, protože v mnohých případech je zde nutnost odborných předpokladů, a to nikoliv jen formálních, ale též i praxe. Správním obvodem je v tomto případě územní obvod konkrétní obce.

Příkladem je projednávání přestupků na úseku veřejného pořádku, občanského soužití a majetku, které patří k nejobtížnějším správním činnostem vůbec. Rovněž obec vykonává správu na pozemních komunikacích III. a IV. třídy jako silniční správní orgán, působí v oblasti stavebního řízení, a to jak orgán dotčený, tak též i v mnoha případech ve dvojím postavení dotčeného orgánu a účastníka stavebního řízení. Některé funkce v oblasti životního prostředí, ale i ochrany veřejného pořádku, včetně úřední činnosti při shromážděních osob, činnosti na dodržování zákona o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami atp.

Některým „základním" obcím byla svěřena působnost matričního úřadu nebo stavebního úřadu.

---

[53] Pozn.: K tomuto pouze, že obdobné postavení hlavního města v rámci daného státu není neobvyklé. Například obdobné dvojí (obec-kraj) postavení má ze sousedních zemí hlavní město Slovenska Bratislava nebo hlavní město státu Bavorsko Mnichov, či dokonce trojí postavení (obec-kraj-země) má hlavní město Rakouska Vídeň a hlavní město SRN Berlín.

[54] KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5., str. 149

[55] Ust. § 61 odst. 1 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Obce s pověřeným obecním úřadem jsou obce, o kterých to stanovil zvláštní zákon[56], a územní hranice těchto obvodů byly stanoveny prováděcí vyhláškou[57]. Zákon o obcích jej definuje jako činnost obecního úřadu, který, vedle přenesené působnosti „základní obce“ vykonává v rozsahu jemu svěřeném zvláštními zákony přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem. Tento úřad má tedy dvojí správní obvod.[58]

Typickými příklady správních činností obce s pověřeným obecním úřadem jsou stavební úřady, matriky, (nově) vydávání rybářských lístků, rozhodování o předběžných opatřeních dle § 5 občanského zákoníku, činnosti při volbách včetně též státní kontroly v této oblasti. Do konce roku 2011 šlo rovněž i o činnosti výplat tzv. hmotné nouze a některé další správní činnosti v oblasti sociální péče[59]. Na obecní úřady obcí s pověřeným obecním úřadem rovněž mohou krajské úřady delegovat přenesenou působnost ze „základní“ obce ve správním obvodu pověřeného obecního úřadu, což se dnes děje běžně v oblastech přestupků na úseku veřejného pořádku, občanského soužití a majetku, ale i evidence obyvatel a dalších správních činností „základní“ obce.

Důvodem je zejména skutečnost, že stát na obce přenáší výkon své působnosti, ovšem finanční prostředky zaostávají za rozsahem této přenesené působnosti, proto obce nemohou zaměstnat kvalitní zaměstnance, protože by jinak dotovaly ze svých prostředků určených na působnost samostatnou mzdy a další náklady na tyto zaměstnance. Namísto, aby stát přeskupil tyto finanční prostředky, tak ministerstvo vnitra vymyslelo zcela nesmyslný plán odnětí prakticky veškeré přenesené působnosti z obcí a jejích orgánů, včetně orgánů pověřených obcí a přenesení na obce s rozšířenou působností.[60]

Ministerští úředníci jsou v tomto návrhu zcela odtržení od reality, protože základním cílem reformy územní veřejné správy po roce 1989 byla její decentralizace a dekoncentrace.

[56] Zákon 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností
[57] Vyhláška MV 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností.
[58] Černohorský, Jiří, ed. Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010. Vyd. 1. Praha: Svaz měst a obcí České republiky, 2010. 184 s. ISBN 978-80-254-8660-3., str. 15
[59] Např. zákon 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
[60] Viz např. http://smocr.cz/cz/oblasti-cinnosti/sprava-obce/pripravuje-se-vznik-mini-okresu.aspx

Zde se navrhuje zcela opak – centralizace a koncentrace, tedy návrat do socialistického absolutismu centralizace a koncentrace státní moci započaté v 50. letech 20. století a ukončena revolucí v roce 1989 – postupná likvidace obcí, snížení počtu okresů, odnětí kompetencí i místním národním výborům a jejich posun k vyšší úrovni do okresních národních výborů. Dnes jde o postupnou, zejména ekonomickou likvidací obcí (snižování Rozpočtového Určení Daní „RUD´´ nejmenším obcím atd.), snížení počtu správních obvodů přenosem činností (opět) výše.

Zástupnými důvody uváděnými Ministerstvem vnitra jsou odkazy na vysoký počet veřejnoprávních smluv, kdy byly dokonce zcela nesmyslně směšovány smlouvy v samostatné a přenesené působnosti (obecní policie a přestupky) s tím, že obce ve vysoké míře neprojednávají přestupky na úseku veřejného pořádku, občanského soužití a majetku, proto by se měly převést. Ovšem opět na obce s rozšířenou působností, a nikoliv na pověřené obce, kam je nejvíce veřejnoprávních smluv a rozhodnutí o přesunu této činnosti směrováno. Obdobně je to s dalšími činnostmi, které jsou směrovány z obcí na pověřené obce a nikoliv rovnou na obce s rozšířenou působností. Logicky by tedy ovšem měla být přenesená působnost delegována na pověřené obecní úřady, protože vykonávají nejdůležitější činnosti – zejména stavební úřady, volby a referenda, zpravidla též matriční úřady, vodoprávní úřady, ochranu životního prostředí a vydávání některých povolení a souhlasů včetně silničního správního úřadu. Počtem jsou tyto agendy malé, ovšem svým rozsahem patří v praxi k nejdůležitějším svojí potřebností a jejich běžným využíváním.[61]

Ministerstvo rovněž nepamatovalo na fakt, že například projednávání přestupků na úseku veřejného pořádku, občanského soužití a majetku včetně vyhlášek obcí je působností přenesenou[62], ovšem projednávání správních deliktů se shodnou skutkovou podstatou, pouze spáchané právnickými osobami nebo podnikající fyzickými osobami jsou působností samostatnou[63], a to vše za základní presumpce, že za místní záležitosti veřejného pořádku odpovídá primárně obec.[64] A příkladů takových nonsensů je možno najít i desítku.

[61] Více viz Připomínky Svazu měst a obcí České republiky k Analýze aktuálního stavu veřejné správy, Příloha č. I. k R/121/11. Dostupné např. na webu < http://www.smocr.cz/getFile.aspx?itemID=49536>
[62] Viz § 53 zákona 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
[63] § 58 a § 59 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
[64] Zde lze rozvést sáhodlouhou diskusi, co se pokládá za místní záležitosti veřejného pořádku. V zahraničí je běžný stav, že jde všechny činnosti, které ovlivňují běžný život v daném místě a čase. Jde zejména o veřejný pořádek, občanské soužití, ochranu majetku, dopravní záležitosti, zejm. zajištění „práva poklidného průjezdu“ a

Obce s úřadem s rozšířenou působností jsou obce, o kterých to stanovil zvláštní zákon[65], a územní hranice těchto obvodů byly stanoveny prováděcí vyhláškou[66]. Zákon o obcích jej definuje jako činnost obecního úřadu, který, vedle přenesené působnosti „základní obce“ a obce s pověřeným obecním úřadem vykonává v rozsahu jemu svěřeném zvláštními zákony přenesenou působnost ve správním obvodu určeném prováděcím právním předpisem. Tento úřad má tedy trojí správní obvod.[67]

Na obecní úřady obcí s rozšířenou působností byly převedeny zdaleka největší kompetence z bývalých okresních úřadů. Správní činnosti jimi prováděné zahrnují celou škálu různorodých oborů, a to např. evidence obyvatel, vydávání cestovních a osobních dokladů, řidičských průkazů, technických průkazů, živnostenské oprávnění, do konce roku 2011 rovněž i výplata prakticky všech sociálních dávek, sociálně-právní ochrana dětí péče o staré a zdravotně postižené, vodoprávní řízení, odpadové hospodářství a ochrana životního prostředí, státní správa na úseku lesů, myslivosti a rybářství doprava a silniční hospodářství (evidence motorových vozidel, silniční správní úřad, stanovení místní úpravy provozu dopravním značením na silnicích II. a III. třídy a místních komunikacích, pověření osob k zajištění přechodu školních dětí, evidence bodů za přestupky v silničním provozu, dopravní úřad pro městskou autobusovou dopravu a taxislužbu atd.).[68]

U obcí s úřadem s rozšířenou působností lze vyčítat kumulaci těchto správních činností, které by mohly jinak vykonávat obce s pověřeným obecním úřadem. Rovněž úmysl zákonodárce, přiblížit státní správu blíže občanům delegací a dekoncentrací výkonu státní správy na co nejnižší stupeň nebyl zcela naplněn, a to právě proto, že státní správa byla přenesena na správní jednotky, které jsou velké, tedy běžnému občanu vzdálené. Příkladem je Město Černošice, které „zdědilo“ celý obvod okresu Praha-západ (nebyl tedy rozdělen) a přenesená působnost je dokonce vykonávána v Praze, což je dokonce jiný kraj. Jenom dojezd

---

zajištění dopravy v klidu a ochrana životního prostředí. V České republice je většina těchto věcí považována za působnost přenesenou…

[65] Zákon 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností

[66] Vyhláška MV 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

[67] Černohorský, Jiří, ed. Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010. Vyd. 1. Praha: Svaz měst a obcí České republiky, 2010. 184 s. ISBN 978-80-254-8660-3., str. 15

[68] Např.: *Obec_s_rozšířenou_působností.* In Wikipedia : the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, , last modified on 10. 4. 2011 v 09:05. [cit. 2011-09-18]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Obec_s_rozšířenou_působností>.

na Městský úřad je z obcí v Praze-západ kolem jedné hodiny, k tomu je nutné připočítat i jízdné až z šesti jízdních pásem včetně Prahy, což dělá jenom jízdenku velmi drahou. K tomu ztráta času atd. atd. Takových obcí (měst) je hned několik.

4. Území obce

Každá část území České republiky je součástí území některé obce, pokud nestanová zvláštní zákon jinak. V praxi je tímto zákonem v současné době pouze zákon o zajišťování obrany, který vymezená území stanovuje jako území vojenských újezdů. Tato jediná území nejsou tedy součástí žádné obce, ale spadají přímo pod správu státu. Vojenský újezd je tedy vymezená část státního území určená k zajišťování obrany státu a výcviku ozbrojených sil ČR. Újezd tvoří územní správní[69] a nikoliv samosprávní jednotku, kterou vykonávají újezdní úřady[70]. V současnosti v České republice existuje pět vojenských újezdů.[71] Některé správní činnosti vykonávají obecní úřady obcí s rozšířenou působností, v jejichž správním obvodu vojenské újezdy leží[72] a jiné správní činnosti vykonává přímo stát nebo orgány krajského úřadu[73].

Obec může mít nejméně jedno, ale i více katastrálních území. Z textu tedy vyplývá, že nemohou být dvě obce na jednom katastrálním území (to ovšem vždy neplatí, jak je uvedeno dále). V praxi v takovém případě, pokud by se chtěla rozdělit obec v tomto jednom katastrálním území, tak musí nejdříve se provést rozdělení katastrálního území. Katastrálním územím se rozumí technická jednotka, kterou tvoří místopisně uzavřený a v katastru společně evidovaný soubor nemovitostí[74], což je prováděno katastrálním úřadem. Samozřejmě lze

[69] § 30 odst. 1 zákona 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů - (…) Újezd tvoří územní správní jednotku.
[70] Např. § 35 odst. 1 zákona 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů - Státní správu na území újezdu vykonává v rozsahu úkolů, které stanoví tento zákon nebo jiné zvláštní právní předpisy, správní úřad s názvem újezdní úřad.
[71] KADEČKA, Stanislav. Právo obcí a krajů v České republice. Praha : C.H.Beck, 2003. 426 s., str. 130, pozn. pod čarou 237
[72] Např. projednávání přestupků a správních deliktů, které jinak projednávají obce a obce s pověřeným obecním úřadem, činnosti matričního úřadu, stavebního úřadu, ochrany přírody a obrany České republiky dle ust. § 7a zákona 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů
[73] Např. § 73b zákona 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů - Působnosti stanovené krajskému úřadu, obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností nebo obecnímu úřadu podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti.
[74] § 27 písm. h) zákona 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů

okamžik rozdělení obce a rozdělení katastru sloučit do okamžiku shodného, kdy současně vznikne nové katastrální území a dojde k rozdělení obcí.

Obec se může dělit i na části obce, které nemusí kopírovat katastrální území, tj. na jednom katastru může anebo nemusí být více částí obcí, anebo část obce může být na více katastrech, případně dokonce může část obce zasahovat do více katastrů pouze částečně. Na rozdíl od městských obvodů statutárních měst a městských částí hlavního města Prahy se částí obvodu rozumí *evidenční jednotka vytvářená budovami s čísly popisnými a evidenčně přidělovanými v jedné číselné řadě*[75]. Někdy se pro tyto částí užívá pojem osada, což je pojmenování historické, které vychází z judikatury již c.k. správního soudnictví či prvorepublikového nejvyššího správního soudu.[76] V současné době je formální označení – část obce.

Praxi jde část obce (býv. osadu) poznat z označení dopravními značkami IS 12a – obec, ovšem za předpokladu, že osoba má místní znalost a je mu známo, že daná část není samostatnou obcí. Případně mnohé obce toto odlišení uvádí na domovních číslech popisných, kdy uvedou jak obec, tak část obce.

4.1 Změny území obcí

V zásadě řečeno, území obce a jeho změny[77] jsou možné, pokud dvě nebo více obcí, které spolu sousedí, se mohou na základě dohody sloučit. Území obce po sloučení tvoří území slučovaných obcí, nebo obec se může na základě dohody připojit k jiné obci, se kterou sousedí, anebo nová obec může vzniknout oddělením části obce, popřípadě změnou nebo zrušením vojenského újezdu. Část obce, která se chce oddělit, musí mít samostatné katastrální území sousedící nejméně se dvěma obcemi nebo jednou obcí a cizím státem a tvořící souvislý územní celek; po oddělení musí mít alespoň 1 000 občanů. Stejné podmínky musí splňovat i obec po oddělení její části. Změny hranic obcí, při nichž nedochází ke sloučení obcí, připojení obce nebo oddělení části obce, se uskutečňují na základě dohody zúčastněných obcí po projednání s příslušným katastrálním úřadem.

[75] KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5., str. 112
[76] KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5., str. 112
[77] § 19 až 26 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

V hlavním městě Praze nastává s ohledem na její zvláštní postavení, kdy je současně obcí a i krajem ve smyslu vyššího územního samosprávného celku[78], ale i krajem ve smyslu zákona o územním členění státu.[79] V tomto případě připojení sousední obce k hlavnímu městu Praze nebo oddělení městské části, která územně sousedí s jinou obcí, od hlavního města Prahy je možné provést pouze zákonem. Změny hranic hlavního města Prahy, při nichž nedochází k připojení sousední obce k hlavnímu městu Praze, nebo k oddělení městské části, která územně sousedí s jinou obcí, od hlavního města Prahy, se uskutečňují na základě dohody hlavního města Prahy a sousední obce.[80]Ovšem v Ústavním zákoně 347/1997 Sb.v článku 2 je uvedeno toto-hranice vyšších územně samosprávných celků lze měnit pouze zákonem.

Někteří autoři rovněž přiznávají zvláštní postavení též městysům a městům[81]. S tímto nelze až tak souhlasit, protože spíše než o „zvláštní postavení“ jde o *terminus technicus* a užité pojmosloví, protože obce, městyse a města mají zcela identické postavení, práva a povinnosti jak v samostatné, tak přenesené působnosti (pokud jsou to obce a města srovnatelná v systému přenesené působnosti). Zvláštní postavení mají ovšem statutární města, která se podle zákona mohou (ale také nemusí) členit na jednotlivé obvody nebo části, a tedy vedle zastupitelstev a orgánů statutárního města mohou mít i orgány a zastupitelstva jednotlivých městských obvodů či částí.

Jednotlivé další kapitoly podávají podrobnější rozbor.

4.1.1 Sloučení a připojení obcí

Dvě nebo více obcí, které spolu sousedí, se mohou na základě dohody sloučit. Území obce po sloučení tvoří území slučovaných obcí. Určí se právní předpisy obcí, které byly vydány slučovanými obcemi nebo připojovanou obcí a zůstanou v platnosti v celé obci po sloučení nebo připojení. Obec ponese po sloučení název, na němž se slučované obce dohodnou. Jestliže se obce o názvu nedohodnou, rozhodne o něm Ministerstvo vnitra. K jinému názvu sloučené obce dává souhlas Ministerstvo vnitra.

[78] § 1 zákona 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
[79] § 2 zákona 36/1960 Sb., o územním členění státu, ve znění pozdějších předpisů
[80] § 12 zákona 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
[81] KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. Praha : C.H.Beck, 2003. 426 s., str. 129

Obec se též může na základě dohody připojit k jiné obci, se kterou sousedí.

V praxi v souvislosti se slučováním či připojením obcí může rovněž dojít k změně hranic okresů, a to v případech, kdy dojde ke sloučení obcí z území dvou okresů, resp. krajů. Zákon o obcích tyto případy nijak specificky neřeší, ovšem zde musí dojít ke změně i obecně závazných právních předpisů[82], a to včetně připojení obce k hlavnímu městu Praze, které by bylo v tomto případě nutné řešit též i změnou zákona o hlavním městě Praze, kde je v příloze uveden seznam katastrálních území Prahy.[83]

Právním nástupcem sloučených nebo připojených obcí je obec vzniklá jejich sloučením nebo obec, která při připojení obce nezaniká. Tato tzv. nástupnická obec se stává příjemcem výnosu daní podle zvláštního zákona, které by jinak podle zvláštních právních předpisů připadly zaniklé obci. Na tuto obec přechází též majetek, včetně finančních prostředků zaniklých obcí, ostatní práva a závazky těchto obcí, včetně jejich práva zakladatele a zřizovatele právnických osob, a dále organizační složky těchto obcí, a to dnem, ke kterému se obce slučují, nebo se obec připojuje. Nově vzniklá obec nebo obec, která při připojení nezanikla, zašle opis dohody Ministerstvu vnitra, Ministerstvu financí, Českému úřadu zeměměřickému a katastrálnímu, příslušnému katastrálnímu úřadu a příslušnému finančnímu úřadu.

4.1.2 Oddělení obcí

Nová obec může vzniknout oddělením části obce, popřípadě změnou nebo zrušením vojenského újezdu.

U oddělení obce jsou v zákoně stanoveny obligatorní podmínky pro to, aby mohlo dojít k oddělení části obce, kdy

- musí mít samostatné katastrální území (zde viz výše popsané vznikající problémy obcí)

[82] Vyhláška 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy
[83] Srov např. HENDRYCH, D. Správní věda : teorie veřejné správy. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2007. s. 231. ISBN 978-80-7357-458-1., str. 142

- katastrální území musí sousedit nejméně se dvěma dalšími obcemi nebo obcí a cizím státem, tj. nemůže vzniknout v obci enkláva obce jiné musí tvořit souvislý celek
- po oddělení musí mít alespoň 1000 obyvatel,

Stejné podmínky platí i pro obec, která po oddělení části obce zůstane. V praxi tedy například musí mít obec, aby se mohla rozdělit, nejméně 2000 obyvatel, nesmí dojít k situaci, kdy obec je zcela uvnitř obce druhé (absolutní enkláva)[84] a území musí být kompaktní[85].

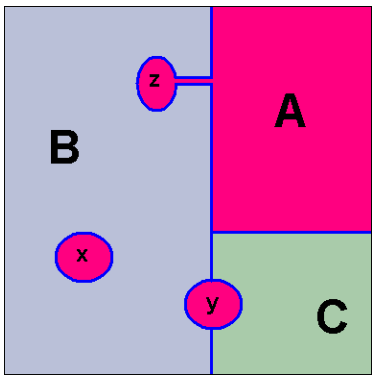

Zákonodárce tedy měl na mysli zejména ideální stav uvedený u území „y“, která leží na pomezí území B a C. podle zákona je zcela nepřípustný stav území „x“, které leží zcela v území B, jde tedy o absolutní enklávu, tuto situaci může obec obejít za situace uvedené u území „z“, které formálně též splňuje podmínky zákona, tj. má hranici s územím B a A, ovšem v praktickém hledisku jde o prakticky absolutní enklávu, pokud je šíře výběžku například pouhých několik decimetrů, anebo vzniklo území, které se pouze dotýká v jednom bodě území dalšího.

Další podmínky jsou stanoveny v oblasti vůle občanů části obce, která se chce oddělit, kdy v té části obce, která se chce oddělit, ustaví občané obce přípravný výbor. Přípravný výbor tvoří tzv. oprávněný občan, tj. občan obce podle zákona o místním referendu a jeho zástupci. Lze ustavit pouze jeden přípravný výbor, kdy počet členů přípravného výboru musí být lichý a tvoří jej nejméně tři členové. Členem přípravného výboru může být jen občan obce, který má trvalý pobyt v té části obce, která se chce oddělit.

Přípravný výbor navrhuje uspořádání místního referenda o oddělení části obce a podílí se na jeho přípravě a provedení, podílí se na přípravě návrhu na oddělení části obce, jedná za nově vznikající obec při uzavírání dohody o rozdělení majetku, je účastníkem řízení o

[84] Pozn.: Např. u vyšších samosprávných celků je situace jiná, kdy hlavní město Praha je vlastně enklávou ve středočeském kraji – je to dáno historicky.
[85] Pozn.: opět jde o zamezení vytvoření určitých enkláv v jiných obcích, kdy jsou známé v cizině i případy obce, která je „rozdrobena“ v obcích dalších, její území netvoří kompaktní celek, a dokonce jde o území dvou samostatných států – viz případ
Obrázek 1 převzat z http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/49/MP_clavis.PNG

oddělení části obce; nemůže však podat návrh na oddělení části obce krajskému úřadu. Činnost přípravného výboru končí buď okamžikem vyhlášení výsledků referenda, pokud nebylo dostatečně podpořeno oddělení části obce anebo právní mocí rozhodnutí krajského úřadu o oddělení části obce.

V praxi dochází k oddělení části obce pouze sporadicky, a je zřejmé, že nejde o činnost poklidnou, ale zpravidla jde o vyústění dlouhodobých problémů a vztahů mezi občany obce, resp. zastupiteli obce. Oddělení obce je v praxi zpravidla činností velmi vypjatou a není jednoduchou.

4.1.3 Jiné územní změny obcí

Podle zákona o obcích změny hranic obcí, při nichž nedochází ke sloučení obcí, připojení obce nebo oddělení části obce, se uskutečňují na základě dohody zúčastněných obcí po projednání s příslušným katastrálním úřadem. Jde o drobné územní změny, kdy dochází k přesunu pouhých pozemků například s ohledem na srovnání hranic obce, aby nevznikaly vzájemné (neabsolutní) enklávy/exklávy nebo došlo ke sloučení pro občany nepříjemné situace, kdy adresně jsou hlášeni v obci jiné a fakticky bydlí na území obce druhé, případně se nemovitosti nebo kompaktní území části nachází na katastrech dvou (nebo i více) obcí.

K tomuto ovšem z hlediska praxe je nutno podotknout, že prakticky žádná obec nechce změnu území formou „prodeje“ svého území, ale prakticky vždy jde o výměnu pozemků, což je samozřejmě ztíženo skutečností, že musí být tato výměna odsouhlasena vlastníky dotčených pozemků, což je v praxi obvykle nemožné, jelikož tito vlastníci z mnoha různých jak faktických, tak zejména zástupných, tj. nesmyslně osobních důvodů, tento souhlas odmítají vydat. Z tohoto důvodu existují a přetrvávají, a bohužel i nově vnikají další anomálie. V takovém případě může stát uplatnit zákon č. 184/2006 Sb, o odnětí nebo omezení vlastnických práv k pozemku nebo ke stavbě. Což z pohledu státu je velice zdlouhavá praxe.

Uzavření dohody oznámí obec Ministerstvu financí, příslušnému katastrálnímu úřadu a finančnímu úřadu.

4.1.4 Příklady anomálií v územních věcech

Příklad anomálie v katastrálním území obce, kdy například obec Bušovice v okrese Rokycany má část obce (osadu) Sedlecko, která leží v k.ú. obce Smědčice, kdy fakticky došlo k rozdělení obce Smědčice a následném připojení k obci Bušovice, ovšem katastrální úřad dosud (skoro 20 let) katastrální území nerozdělil. Takových případů je v České republice nejméně dalších deset, a další mnohé případy jsou, kdy budova přináležející adresně do jedné obce je umístěna na pozemku v katastrálním území obce druhé.[86] Dokonce jsou známé případy, kdy budova leží adresně v obci v jiném kraji, než se ve skutečnosti nachází (viz příklad anomálie adresního trvalého pobytu). Rovněž jsou známé případy, kdy budova leží na dvou pozemcích náležejícím jiným katastrům či dokonce obcím anebo viz výše uvedeným různým krajům.

Příklady anomálie exklávy obce je příkladně na území obce Šestajovice, která má skoro půl kilometru dlouhou enklávu o šířce v nejužším místě méně než 5 metrů jdoucí do katastrálního území sousední obce Zeleneč. Je velkým štěstím, že jde o území v polích, tedy zde nejsou žádné další problémy.
Obdobně obec Libeř má obdobnou exklávu typu v obci Zlatníky-Hodkovice a naopak, kdy území tvoří několikasetmetrové výstupky (podle původních polností).
Obec Malé Kyšice tvoří typické zahrdlení exteritoriálního území typu „z“, kdy území o rozloze 178tis. metrů^2 je vklíněno do území obce Podkozí se zahrdlením v nejužším místě 139 metrů; v tomto případě jde dokonce o sousední okresy, a jde o oboustranně zastavěné území.

Příkladem anomálie adresního trvalého pobytu je situace v obci Vestec, kdy několik nových obytných domů a k nim přináležejících zahrad tvořící jedno kompaktní území domu se zahradou, leží částečně na katastru obce Vestec (dokonce částečně na katastru obce Zdiměřice (obec Jesenice)) a adresně jsou nemovitosti hlášeny v hlavním městě Praze, městské části Praha-Šeberov. Je to důsledek skutečnosti, že hranicí katastru, a v tomto případě

[86] Např. srov. SOUČEK, Zbyněk . Části obce a katastrální území v KN . *Zeměměřič*. 2005, 03, s. ID1603.

i hranice kraje, je plot předmětných nemovitostí přináležející k ulici. Ulice již leží na území hlavního města Prahy a vlivem chaotického stavu před několika lety, kdy obec Vestec nehájil své území, došlo k tomu, že byla čísla popisná a tedy adresy přiděleny ÚMČ Praha-Šeberov (zdůvodněním tehdy bylo, že vchodové dveře směřují do ulice v Praze).

Obyvatelé těchto několika nemovitostí mají praktické problémy, protože všechny občanskoprávní věci řeší v Praze (např. evidence, životní prostředí a další činnosti) na ÚMČ Praha-Šeberov, další některé správní činnosti řeší ÚMČ Praha 11 jako „obecní úřad s rozšířenou působností“ a další dokonce Magistrát hlavního města Prahy (např. řidičské průkazy, přidělení registračních značek vozidel). Další správní činnosti týkající se pozemků, budov apod. spadají pod obec Vestec, obec Jesenice (např. stavební úřad) a město Černošice jako obecní úřad s rozšířenou působností.

Dalším problémem může být i skutečnost, kdy takový občan bude chtít volit, případně dokonce využít pasivní volební právo. Je v tomto případě občanem obce Vestec, protože na území obce Vestec fakticky bydlí, anebo je občanem Prahy, protože nějakým řízením osudu, podle mého, chybou úředníků, došlo k zapsání adresy nemovitosti a tedy i trvalého pobytu v hlavním městě Praze? Jsou zde i otázky právní, které jsou nad rámec této práce – ale je tato chyba vedená jako vyvratitelná právní domněnka a platí tzv. presumpce správnosti úředního rozhodnutí, až do doby rozhodnutí o nápravě anebo jde o absolutní neplatnost takového rozhodnutí s důsledky, že konkrétní občan není občanem hlavního města Prahy, protože šlo do zásah do samostatné působnosti a de facto občanskoprávních, ale i v širší rovině i některých ústavních práv, ale obce Vestec, či jde o nicotné rozhodnutí, které má trochu jiné právní důsledky???

Příklady anomálie exteritoriálního území obce nastává ve stovkách případů. Důvody jsou zejména dva. V prvém případě jde o dědictví z minulosti, zejména z let 1948-1989, ale jsou známé vlastnictví exteritoriálních území již od doby vzniků obecního zřízení z poloviny 19. století. V druhém případě jde o nabytí pozemků ve vlastnictví jiné obce v souvislosti s výstavbou, dědictvím, či v některých případech i dary anebo jinými převody, jako je například neuskutečněná změna katastrálního území, kdy obec skoupila pozemky na území obce druhé, a k převodu mezi katastry z jakýchkoliv (zejména politických) nedošlo. K tomu pouze toliko, že na rozdíl od exklávy obce, i když v našem pojetí jde o exklávu

neabsolutní, obec nad pozemky, které vlastní mimo vlastní území obce, ačkoliv jsou majetkem obce, a tedy i jejím územím, nevykonává žádnou veřejnou správu. Správa se vykonává pouze z pohledu vlastníka pozemků a případně i budov. A závěrem pouze poznámku, že obec může vlastnit majetek, včetně nemovitostí a pozemků třeba i „na druhém konci republiky“, případně i v zahraničí.

5. Občanství obce

Občan České republiky může mít jen jedno místo trvalého pobytu na našem území a to v objektu, který je určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci a označen číslem popisným nebo evidenčním popřípadě orientačním.

Nikdo nemá povinnost se hlásit k trvalému pobytu v místě, kde skutečně bydlí, a takzvaný přechodný pobyt byl pro občany České republiky zrušen. Existuje pouze přechodný pobyt pro cizince, kteří mají ohlašovací povinnost[87].

Trvalý pobyt občanů České republiky je uveden v zákoně o evidenci obyvatel[88]. Místem trvalého pobytu se rozumí adresa pobytu občana v České republice, která je vedena v registru obyvatel ve formě referenční vazby (kódu adresního místa) na referenční údaj o adrese v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání. Občan může mít jen jedno místo trvalého pobytu, a to v objektu, který je označen číslem popisným nebo evidenčním, popřípadě orientačním číslem a který je určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci. Z přihlášení občana k trvalému pobytu nevyplývají žádná práva k objektu uvedenému v předchozím odstavci ani k vlastníkovi nemovitosti. Místem trvalého pobytu občana v době jeho narození je místo trvalého pobytu jeho matky, pokud se rodiče nedohodnou jinak.

Dále zákon definuje tzv. úřední adresu, kdy v případě, že nelze zjistit místo trvalého pobytu občana, rozumí se místem trvalého pobytu tohoto občana sídlo ohlašovny, v jejímž

[87] Zákon 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

[88] Zákon 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů

územním obvodu se občan narodil, nebo sídlo zvláštní matriky v případě, že se narodil v cizině. Obdobně se postupuje také v případech, kdy žena s trvalým pobytem na území České republiky, která porodila dítě, jež je občanem České republiky, písemně požádá o utajení své osoby v souvislosti s porodem.

Změnu místa trvalého pobytu občan ohlásí ohlašovně v místě nového trvalého pobytu. Je-li údaj o místě trvalého pobytu úředně zrušen, je místem trvalého pobytu sídlo ohlašovny, v jejímž územním obvodu byl občanovi trvalý pobyt úředně zrušen, tedy je přihlášen na úřední adresu.

„Obec přirozeně může práva svých občanů rozšířit rozhodnutím zastupitelstva, leč nemůže jim přiznat práva zvláštním zákonem výslovně vyloučená. Stejně tak může obec postupovat vůči těm cizím státním příslušníkům, kteří jsou až dosud občany obce (vyjma zejména volebního práva a práva k referendu), jakož i vůči svým čestným občanům.“[89]

Povinnosti občana obce z pouhého titulu občanství nevyplývají. Samozřejmě z titulu mnoha dalších právních předpisů vyplývá celá řada povinností, ovšem pouze za předpokladu, že je naplněno konkrétní ustanovení právního předpisu, které danou povinnost ukládá. V obecné rovině jsou ve vztahu k obci práva občana, pokud se na území obce nachází totožná s právy jakékoliv fyzické osoby ve shodném stavu – povinnost dodržovat platný právní řád České republiky, včetně ustanovení obecně závazných vyhlášek a nařízení obcí.

5.1 Faktické občanství obce

Zcela logicky tedy obec jako taková, musí být spravována pouze těmi, kdo jsou k takové správě přímo oprávněni - občany obce.

[89] DUDA, Milan . *Juristic* [online]. 2000 [cit. 2011-06-12]. Občané obce.
Dostupné z WWW: <http://spravni.juristic.cz/30465/clanek/j_obce>.

Zákon o obcích sice stanovuje taxativní výčet podmínek, kterým se definuje občan konkrétní obce, a to „*občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky, a je v obci hlášena k trvalému pobytu*“[90],

Občan obce má mnohá práva. Tato práva vyplývají jak z obecných práv fyzické osoby, obecných práv občana České republiky, potažmo též i práv občana EU, tak též i ze speciálních práv občana konkrétní obce vůči dané konkrétní obci, které vyplývají především ze zákona o obcích (v hlavním městě Praze zákona o hlavním městě Praze), tak též i řady dalších právních předpisů.

„Protože právo a povinnost jsou dvě strany též mince, je nepochybné, že obec má povinnost odpovídající právu občana. Z toho též vyplývá, že je-li zákonem obci stanovena povinnost výslovně ve prospěch občanů, je tím též stanoveno právo občanů. S výhradou neúplného výčtu jde v zásadě o tato další práva občanů obce

- právo na to, aby obec pečovala o potřeby svých občanů
- právo na vydání zprávy a potvrzení v případech stanovených zvláštním předpisem
- právo na péči obce v souladu s místními předpoklady a místními zvyklostmi
- vytváření podmínek pro
    - rozvoj sociální péče,
    - uspokojování potřeby bydlení,
    - uspokojování potřeby ochrany a rozvoje zdraví,
    - uspokojování potřeby dopravy a spojů,
    - uspokojování potřeby informací,
    - uspokojování potřeby výchovy a vzdělávání,
    - uspokojování potřeby celkového kulturního rozvoje,
    - uspokojování potřeby ochrany veřejného pořádku,
- právo na to, aby člen zastupitelstva hájil zájmy občanů obce
- právo domáhat se rozpuštění zastupitelstva, nepostupuje-li zastupitelstvo nebo jiný orgán obce v souladu s výsledky místního referenda
- právo na péči obce o obecní majetek.

[90] § 16 odst. 1 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Občané mají přirozeně též základní právo na to, aby obec plnila všechny své zákonné povinnosti a uplatňovala všechna svá zákonná práva, neboť obec není nic jiného než korporace občanů obce.“[91] V tomto případě jde víceméně o práva pasivní.

Vedle těchto obecných práv mají občané obce i aktivní možnosti, jak aktivně zasahovat do dění v obcí

- Podle zákona o obcích mají občané obce práva[92]
  - vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem,
  - vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně ve stanovené lhůtě, nebo ústně na zasedání zastupitelstva obce,
  - nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce,
  - do usnesení rady obce,
  - výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy,
  - požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce, je-li žádost podepsána nejméně 0,5 % občanů obce,
  - podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty[93],
  - účastnit se zasedání zastupitelstva obce,
  - vystoupit v rozpravě na zasedání zastupitelstva za podmínek stanoveným zastupitelstvem v jednacím řádu zastupitelstva,
  - rozhodovat formou referenda o sloučení, připojení a rozdělení obce,
  - ustavit přípravný výbor pro rozdělení obce a účastnit se jeho činnosti,
  - být jmenován členem osadního (místního) výboru, má-li trvalé bydliště v té části obce, kde je výbor zřízen,

[91] DUDA, Milan . *Juristic* [online]. 2000 [cit. 2011-06-12]. Občané obce. Dostupné z WWW: <http://spravni.juristic.cz/30465/clanek/j_obce>.
[92] Srov. např. KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5., str. 105
[93] § 16 odst. 2 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

- občané obcí sdružených ve svazku obcí, kteří dosáhli věku 18 let, jsou oprávněni
    - účastnit se zasedání orgánu svazku obcí a nahlížet do zápisů o jeho jednání,
    - podávat orgánu svazku obcí písemné návrhy,
    - vyjadřovat se k návrhu rozpočtu svazku obcí a k závěrečnému účtu svazku obcí za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně, nebo ústně na zasedání orgánu svazku obcí.

Právo k vyjádření se k rozpočtu je právem absolutním, tedy nelze jej omezit jednacím řádem počtem nebo časovým omezením vystoupení. Právo podpisové podpory k projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti mají i občané obce mladší 18 let.

- Podle zákona o právu petičním[94] mají aktivní právo petiční, jakož i právo být jmenován jako člen volební komise.
- Podle zákona o místním referendu[95] mají aktivní právo plebiscitu.
- Podle zákona o volbách do zastupitelstev obcí[96] mají zejména právo aktivního a pasivního volebního práva.

Doc. Koudelka rovněž hovoří, že každá obec musí být trvale obývána lidmi, tedy, že obyvatelstvo obce je personálním znakem obce, patřící mezi její základní a nutné prvky.

S ohledem na literu zákona o obcích s tímto tvrzením nelze souhlasit, protože zákon nijak nestanovuje způsob zániku obce nastalou skutečností odlivu obyvatel. Tato situace by mohla teoreticky nastat vcelku snadno, zejména u nejmenších obcí v ČR, které mají i pouhé dvě desítky obyvatel[97], a zániku obyvatel bude postačovat doslova tragická havárie autobusu vezoucí obyvatele na výlet, případně živelná nebo jiná podobná pohroma. Obec v tomto

[94] Zákon 85/1990 Sb., o právu petičním, ve znění pozdějších předpisů
[95] Zákon 22/2004 Sb., o místním referendu, ve znění pozdějších předpisů
[96] Zákon 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
[97] Podle informací MV z roku 2010, Vysoká Lhota (okres Pelhřimov) 21, Čilá (okres Rokycany) 21, Hradiště (okres Rokycany) 23, Chýstovice (okres Pelhřimov) 26, Kuřimany (okres Strakonice) 27, Vlkov (okres České Budějovice) 28, Bludov (okres Kutná Hora) 29, Hradiště (okres Benešov) 30, Hostějov (okres Uherské Hradiště) 32, Kaničky (okres Domažlice) 32, Hvožďany (okres Domažlice) 33, Řikonín (okres Brno-venkov) 34, Jankov (okres Pelhřimov) 34, , anůvek (okres Jihlava) 35, Zadní Střítež (okres Tábor) 35, Radějovice (okres Strakonice) 35, Vysoká (okres Svitavy) 36, Lhota u Olešnice (okres Blansko) 37, Želivsko (okres Svitavy) 37, Šléglov (okres Šumperk) 37, Minice (okres Písek) 37, Měkynec (okres Strakonice) 37, Maňovice (okres Klatovy) 38, Kostelec (okres Jičín) 38, Čejkovice (okres Kutná Hora) 38, Slověnice (okres Benešov) 39, Závraty (okres České Budějovice) 40, Lužice (okres Prachatice) 40.

případě nepřestane existovat, bude na ní uvalena „nucená správa“, tedy povolán správce obce, který bude v prvé řadě spolupracovat na přílivu nových obyvatel obce (v našem uvedeném případě, apelace v rámci dědického řízení). Zánik samotné obce, resp. pravděpodobné připojení k obci sousední by bylo nutné vést toliko zákonem.

5.2 Čestné občanství obce

Obec může udělit fyzickým osobám, které se významnou měrou zasloužily zejména o rozvoj obce, čestné občanství obce. Čestný občan obce má právo vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce svá stanoviska v souladu s jednacím řádem zastupitelstva obce.[98]

Z výše uvedeného vyplývá, že čestné občanství lze udělit komukoli a děje se tak v samostatné působnosti obce. Komukoliv znamená, že to nemusí být ani občan té konkrétní obce, ale občan jiné obce či cizinec nebo bezdomovec[99]. Čestný občan obce má pouhé iniciativní vyjádření na zastupitelstvu obce a žádná jiné práva čestné občanství nepřináší. Je možné udělit i čestné občanství posmrtně.[100]

5.3 Práva cizích státních příslušníků některých zemí s trvalým pobytem v obci

Nelze též zapomínat na cizí státní příslušníky, pokud alespoň druhý den voleb dosáhli věku nejméně 18 let, v den voleb jsou v této obci přihlášeni k trvalému pobytu (mají povolení k trvalému pobytu), jimž právo volit přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv. Pro občany Evropské unie platí, že touto mezinárodní smlouvou je Smlouva o přistoupení České republiky k Evropské unii[101]. Další podmínkou je, že občan jiného členského státu Evropské unie

[98] § 36 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.
[99] Pozn. Zde měl autor na mysli pravděpdoobě apolitu, tj. osobu bez jakéhokoliv státního občanství.
[100] KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5., str. 106
[101] Pozn.: např. uvedená na http://www.portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/705?docid=118

má faktické aktivní volební právo pouze za podmínky, že požádal o zápis do dodatku stálého seznamu voličů[102]. Tedy aktivní a současně též pasivní volební právo mají též občané jiných zemí EU, pokud se aktivně k volbám přihlásí za podmínek stanovených zákonem. Z tohoto ustanovení vyplývá, že zastupitelem nemusí být nutně pouze občan České republiky.

Státní občan jiného členského státu EU, za splnění dalších podmínek daných zejména volebními zákony, může vedle výše uvedených pasivních a aktivních práv občana obce, kde je trvale hlášen

- být uveden na kandidátní listině pro volby do zastupitelstva obce,
- podepsat petici podporující kandidaturu volební strany typu nezávislý kandidát nebo sdružení nezávislých kandidátů,
- může být členem okrskové volební komise,

i když nepožádal o zápis do dodatku volebního seznamu obce.

5.4 Práva národnostních menšin

Menšina, společenství občanů ČR žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou, tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky vytvořilo. Příslušníkem národnostní menšiny je občan ČR, který se hlásí k jiné než české společnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.

Zvláštní postavení mají ti občané obce, kteří se hlásí k jiné národnosti než české[103], kdy

- obec, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny; členy tohoto výboru jsou i zástupci národnostních menšin, pokud je deleguje

[102] *Metodika pro obecní a městské úřady,* VOLBY DO ZASTUPITELSTEV OBCÍ konané ve dnech 15. a 16. října 2010, interní dokument MVČR pro potřeby obcí
[103] Pozn.: Jde o individuální rozhodnutí fyzické osoby a není nikde evidováno

svaz utvořený podle zvláštního zákona, vždy však příslušníci národnostních menšin musí tvořit nejméně polovinu všech členů výboru,[104]

- v obci obývané příslušníky národnostních menšin se název obce, jejích částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků uvádějí též v jazyce národnostní menšiny, jestliže se podle posledního sčítání lidu hlásilo k této národnosti alespoň 10 % občanů obce, pokud o to požádají zástupci příslušné národnostní menšiny prostřednictvím výboru pro národnostní menšiny a pokud ten svým usnesením návrh doporučí.[105]

5.5 Práva některých dalších osob

Podle zákona o obcích mají i další osoby práva účastnit se na dění obce. S výjimkou aktivního a pasivního volebního práva a práva plebiscitu mají fyzické osoby starší 18 let vlastníci na území obce nemovitost, shodná práva jako občané obce.

- Podle zákona o obcích mají fyzické osoby vlastníci v obci nemovitosti práva[106]
  - vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem,
  - vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok, a to buď písemně ve stanovené lhůtě, nebo ústně na zasedání zastupitelstva obce,
  - nahlížet do rozpočtu obce a do závěrečného účtu obce za uplynulý kalendářní rok, do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva obce,
  - do usnesení rady obce,
  - výborů zastupitelstva obce a komisí rady obce a pořizovat si z nich výpisy,

[104] § 117 odst. 3 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
[105] § 29 odst. 2 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
[106] Srov. např. HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo*. *Obecná část.* 6. vydání, Praha : C.H. Beck, 2006, 822 s. ISBN 80-7179-442-2. , kap. V.

- požadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce, je-li žádost podepsána nejméně 0,5 % občanů obce (zde ovšem paradoxně může projednání záležitosti iniciovat a projednat na zastupitelstvu, ale nikoliv podepsat),
- podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty[107],
- účastnit se zasedání zastupitelstva obce,
- vystoupit v rozpravě na zasedání zastupitelstva za podmínek stanoveným zastupitelstvem v jednacím řádu zastupitelstva.

5.6 Odchylky v hlavním městě Praze

Hlavní město má samostatnou úpravu uvedenou v zákoně o hlavním městě Praze[108], který je ovšem v tomto bodu analogický k zákonu o obcích. Rozdíl je zde především ve skutečnosti, že zákon o hlavním městě Praze dává dokonce dvojí občanství – občanství hlavního města Prahy[109] a občanství městské části hlavního města Prahy[110]. Markantní je to především ve srovnání s ustanovením o statutárních městech, které se rovněž mohou dělit na městské části nebo městské obvody, ovšem občanství obce (statutárního města) je pouze jediné[111]. Dalším rozdílem je stanovení lhůt pro vyřízení žádostí občanů obce, která je v hlavním městě Praze v obou případech šedesátidenní, ovšem v zákoně o obcích se dělí na 60 dnů pro radu obce a 90 dnů pro zastupitelstvo.

[107] § 16 odst. 2 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
[108] Zákon 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
[109] § 6 odst. 1 zákona 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
[110] § 6 odst. 2 zákona 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů,
[111] Pozn.: Zde vyvstává otázka, zda občan statutárního města může uplatňovat práva občana obce i ve vztahu k městským částem, kde není trvale hlášen, anebo by zde byl problém judikován analogií legis se zákonem o hlavním městě Praze. Vztahy obou zákonů jsou nejasné v jakém směru jde o zákon obecný a zákon speciální, i když v základní logice by se mělo jednat o specialitu zákona o hlavním městě vůči zákonu o obcích. Tato problematika je v právních kruzích nejednotná, i když mírně většinový právní názor se přiklání právě k této variantě.

6. Správa obce

Zastupitelstvu obce, jako nejvyššímu orgánu jsou svěřeny pravomoci v oblastech samostatné působnosti obcí, tedy

- správu vrchnostenskou
- správu fiskální
- správu pečovatelskou[112]

Rada obce je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce. V oblasti přenesené působnosti přísluší radě obce rozhodovat, jen stanoví-li tak zákon. V obci, kde se rada obce nevolí, vykonává její pravomoc starosta, nestanoví-li tento zákon jinak.[113]

Mezi vyhrazené pravomoci rady obce patří[114]

- zabezpečovat hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem obce,
- plnit vůči právnickým osobám a organizačním složkám založeným nebo zřízeným zastupitelstvem obce, s výjimkou obecní policie, úkoly zakladatele nebo zřizovatele podle zvláštních předpisů, nejsou-li vyhrazeny zastupitelstvu obce
- rozhodovat ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti,
- vydávat nařízení obce,
- projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva obce nebo komisemi rady obce,
- stanovit rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizovat a zrušovat odbory a oddělení obecního úřadu
- na návrh tajemníka obecního úřadu jmenovat a odvolávat vedoucí odborů obecního úřadu v souladu se zvláštním zákonem,
- zřizovat a zrušovat podle potřeby, komise rady obce (dále jen "komise"), jmenovat a odvolávat z funkce jejich předsedy a členy,

[112] Pozn.: Srov. např. HENDRYCH, Dušan *Správní věda : teorie veřejné správy*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2007. s. 231. ISBN 978-80-7357-458-1., str. 10
[113] § 99 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
[114] § 102 odst. 2 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

- kontrolovat plnění úkolů obecním úřadem a komisemi v oblasti samostatné působnosti obce,
- stanovit celkový počet zaměstnanců obce v obecním úřadu a v organizačních složkách obce,
- ukládat pokuty ve věcech samostatné působnosti obce (§ 58); tuto působnost může rada obce svěřit příslušnému odboru obecního úřadu zcela nebo zčásti, přezkoumávat na základě podnětů opatření přijatá obecním úřadem v samostatné působnosti a komisemi,
- rozhodovat o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce; tuto působnost může rada obce svěřit příslušnému odboru obecního úřadu nebo příspěvkové organizaci obce zcela nebo zčásti,
- stanovit pravidla pro přijímání a vyřizování petic a stížností,
- schvalovat organizační řád obecního úřadu,
- plnit úkoly stanovené zvláštním zákonem.

Rada obce zabezpečuje rozhodování ostatních záležitostí patřících do samostatné působnosti obce, pokud nejsou vyhrazeny zastupitelstvu obce nebo pokud si je zastupitelstvo obce nevyhradilo. Rada obce nemůže svěřit starostovi ani obecnímu úřadu rozhodování v záležitostech podle odstavce 2 s výjimkou záležitostí *ukládat pokuty ve věcech samostatné působnosti obce* a *rozhodovat o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce*.

V obcích, kde starosta vykonává pravomoc rady obce, je zastupitelstvu obce vyhrazeno též rozhodování ve věcech *obce jako jediného společníka obchodní společnosti,*

vydávat nařízení obce, stanovení rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizovat a zrušovat odbory a oddělení obecního úřadu, stanovení celkového počtu zaměstnanců obce v obecním úřadu a v organizačních složkách obce a *přezkoumávat na základě podnětů opatření přijatá obecním úřadem v samostatné působnosti a komisemi*.

Rada obce vykonává své pravomoci podle tohoto zákona i po ukončení funkčního období zastupitelstva obce až do zvolení nové rady obce nebo do zvolení starosty obce v případě, že se rada obce nevolí.[115]

Starosta zastupuje obec navenek a mezi jeho výlučné pravomoci patří některé funkce v oblastech samostatné působnosti obcí, tedy správu vrchnostenskou, správu fiskální a správu pečovatelskou[116], jakož i některé pravomoci v oblastech přenesené působnosti, pokud jsou stanoveny zákonem a pravomoci kontrolní.

Starosta obce při své činnosti[117]

- odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok,
- plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obce a stanoví jim plat podle zvláštních předpisů, 33) pokud není v obci tajemník obecního úřadu; vedoucí odboru jmenuje, odvolává a stanoví jim plat, jen není-li zřízena rada obce,
- může po projednání s ředitelem krajského úřadu svěřit komisi výkon přenesené působnosti v určitých věcech,
- může požadovat po Policii České republiky spolupráci při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku,
- odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce,
- zabezpečuje výkon přenesené působnosti v obcích, kde není tajemník obecního úřadu,
- rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu radou obce,
- plní další úkoly stanovené tímto zákonem a zvláštními zákony,
- plní obdobné úkoly jako statutární orgán zaměstnavatele podle zvláštních právních předpisů vůči uvolněným členům zastupitelstva a tajemníkovi obecního úřadu.

[115] Srov. např. VEDRAL, Josef et. al. *Zákon o obcích (obecní zřízení): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. xv, 861 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-597-1., str. 519-529
[116] Pozn.: Srov. např. HENDRYCH, Dušan *Správní věda : teorie veřejné správy*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2007. s. 231. ISBN 978-80-7357-458-1., str. 10
[117] § 103 odst. 3 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Dále starosta obce svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva obce a rady obce nebo pozastaví výkon usnesení rady obce, má-li za to, že je nesprávné. V případech stanovených zvláštními zákony zřizuje starosta pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány obce, jmenuje a odvolává jejich členy. V případech stanovených zvláštními zákony vykonává zvláštní orgán obce s rozšířenou působností státní správu pro správní obvod obce s rozšířenou působností.[118][119] Dosavadní starosta v období ode dne voleb do zastupitelstva obce do zvolení nového starosty nebo místostarosty vykonává pravomoci starosty.[120]

Orgány obce jsou obecní zastupitelstvo, obecní rada, starosta, odbory a komise, obecní úřad.

Obecní úřad tvoří starosta, jeho zástupce, tajemník (je-li tato funkce zřízena) a další pracovníci.

Tajemník obecního úřadu není orgánem obce, ale je zaměstnancem obce zařazeným do obecního úřadu na funkční místo tajemníka úřadu. Funkce tajemníka je významnou funkcí, která tam, kde je zřízena, plně odpovídá za správu obce jak v samostatné, tak též přenesené působnosti starostovi obce. Tajemníka jmenuje a odvolává se souhlasem ředitele krajského úřadu starosta. Tajemník ve své působnosti

- zajišťuje výkon přenesené působnosti s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřeny radě obce nebo zvláštnímu orgánu obce,
- plní úkoly uložené mu zastupitelstvem obce, radou obce nebo starostou,
- stanoví podle zvláštních právních předpisů platy všem zaměstnancům obce zařazeným do obecního úřadu,
- plní úkoly statutárního orgánu zaměstnavatele podle zvláštních právních předpisů vůči zaměstnancům obce zařazeným do obecního úřadu,
- vydává spisový řád, skartační řád a pracovní řád obecního úřadu a další vnitřní směrnice obecního úřadu, nevydává-li je rada obce.
-

[118] § 103 odst. 5, § 105 a § 106 odst. 1 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
[119] Např. kolektiv aut. *Územní samospráva: zákon o obcích, zákon o krajích, zákon o hlavním městě Praze: poznámky, prováděcí předpisy, vybrané související předpisy: stav k 1. říjnu 2010 a novelizace k 1. lednu 2011*. Praha: Eurounion, 2010. 713 s. ISBN 978-80-7317-086-8. , str 236
[120] § 107 zákona 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Zvláštními orgány obce jsou (s výhradou jejich neúplnosti)

- komise pro sociálně-právní ochranu dětí
- komise k projednávání přestupků zřízená zákonem o přestupcích[121] zřízená starostou obce,
- povodňová komise zřízená vodním zákonem[122], pokud její činnost nevykonává rada obce,
- krizový štáb obce zřízený krizovým zákonem[123] starostou obce jako svůj pracovní orgán v době vyhlášených krizových stavů,
- obecní policie zřízená zastupitelstvem obce k plnění úkolů podle zákona o obecní policii[124].

[121] § 53 odst. 3 zákona 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
[122] § 78 odst. 1 zákona 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů
[123] § 23 odst. 2 zákona 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů
[124] Zákon 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů

7. Závěr

V této práci bylo porovnáno obecní zřízení dle zákona o obcích s ohledem na základní pojmy ve formálním názvosloví členění obcí na „základní“ obce, městyse, města, statutární města, městské části a hlavní město Prahu se stanovením jednotlivých právních i faktických kritérií pro jejich vznik a zánik.

Rovněž základní znaky obce, kdy tato práce bude reagovat na tvrzení Doc. Koudelky o základních znacích obce v komparaci se stanoviskem ministerstva vnitra České republiky, se kterým vycházím též i já, že znaky obce nejsou legislativně stanoveny, a podle současné právní úpravy může obec zaniknout de facto pouze zánikem území, což připadá v úvahu pouze sloučením či připojením obce anebo rozhodnutím o zřízení vojenského újezdu. Závěrem lze dodat, že na ministerstvu vnitra dochází k velké diskusi ohledně těchto problémů, a vznikají zde teze de lege lata pro komplexní právní úpravu, která bude zánik obce definovat taxativně právě ztrátou území, ztrátou obyvatel a současně též dalšími důvody, kterými může být i navrhovaná ztráta zájmu obyvatel k volbám do samosprávných orgánů, což je reakce na dlouhodobou situaci v obci Prameny, kde opakovaně nikdo nejde k volbám.

Práce se dále věnuje základní úpravě právního postavení obcí z pohledu mezinárodněprávního, ústavněprávního, jakož i zákona o obcích se bude zabývat další část, a to s ohledem na současnou legislativu, práva a povinnosti obcí a jejích orgánů se zaměřením na hlavní orgán - zastupitelstvo obce.

V práci byl dále rozveden pojem veřejná správa a její klasifikace, včetně pojmů samostatná a přenesená působnost obcí, včetně problémů, které přináší nekompetentní rozdělení státem na samostatnou a přenesenou působnost.

Čtvrtá kapitola práce se zabývá změnám území obcí z pohledu sloučení a připojení obcí, oddělení a rozdělení obcí, jiné územní změny obcí, včetně uvedení příkladů anomálií v územních věcech.

Pátá kapitola se věnuje občanství obce jako „faktického“ občanství obce, pojmu čestné občanství obce a občanství obce jako práva cizích státních příslušníků některých zemí s trvalým pobytem v obci, práva národnostních menšin a práva některých dalších osob. Samozřejmě budou zapracovány i odchylky v hlavním městě Praze, která je podle zákona obcí, a i vyšším územně samosprávným celkem, jakož i krajem z hlediska územního členění státu.

Poslední část práce je věnována správě obce prostřednictvím jejích orgánů, a to jak faktických, tak i orgánů daných legislativou, jejich rozdělení podle zákona o obcích a zvláštních právních předpisů.

Literatura

Monografie

ČERNOHORSKÝ, Jiří, ed. Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2010. Vyd. 1. Praha: Svaz měst a obcí České republiky, 2010. 184 s. ISBN 978-80-254-8660-3.,

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo*. *Obecná část.* 6. vydání, Praha : C.H. Beck, 2006, 822 s. ISBN 80-7179-442-2.

HENDRYCH, Dušan *Správní věda : teorie veřejné správy*. 2. doplněné a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2007. s. 231. ISBN 978-80-7357-458-1.,

HOETZEL, Jiří. *Československé správní právo : část všeobecná*. 2. přepracované. Praha : Melantrich, 1937. 503 s.

kolektiv aut. *Územní samospráva: zákon o obcích, zákon o krajích, zákon o hlavním městě Praze: poznámky, prováděcí předpisy, vybrané souvisící předpisy: stav k 1. říjnu 2010 a novelizace k 1. lednu 2011*. Praha: Eurounion, 2010. 713 s. ISBN 978-80-7317-086-8.

KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. Praha : C.H.Beck, 2003. 426 s.,

KANTORKOVÁ, Věra.. *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků*. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, 2009. 36s.

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5.,

SCHEU, Harald Christian . *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. 1. Praha : Auditorium, 2010. 144 s. ISBN 978-80-87284-05-6, EAN: 9788087284056.

VEDRAL, Josef et. al. *Zákon o obcích (obecní zřízení): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. xv, 861 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-597-1.,

VETEŠNÍK, Pavel., JEMELKA Luboš. Zákon o obecní policii: komentář. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2009. xiii, 542 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-165-9.

VOPÁLKA Vladimír ed., Mikule Vladimír ed., Sládek Vladimír ed. . *Veřejná správa a právo*. Praha : C.H.Beck, 1997. 397 s. ISBN 80-7179-191-1.

Další texty

BŘEŇ, Jan . *Deník veřejné správy* Hospodaření obce
JANŠOVÁ, Marie . *Epravo.cz* 13600. Evropská charta místní samosprávy.
Metodika pro obecní a městské úřady, VOLBY DO ZASTUPITELSTEV OBCÍ konané ve dnech 15. a 16. října 2010, interní dokument MVČR pro potřeby obcí
SOUČEK, Zbyněk . Části obce a katastrální území v KN . *Zeměměřič*. 2005, 03,

Právní předpisy

Zákon 36/1960 Sb., o územním členění státu, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 85/1990 Sb., o právu petičním, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 114/1992 Sb. , o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
239///

Zákon 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů
Zákon 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů
Zákon 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů
491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 22/2004 Sb., o místním referendu, ve znění pozdějších předpisů
Zákon 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů

Web stránky

http://jinepravo.blogspot.com
http://spravni.juristic.cz
http://denik.obce.cz/
http://www.portal.gov.cz
http://www.vlada.cz/
http://cs.wikipedia.org